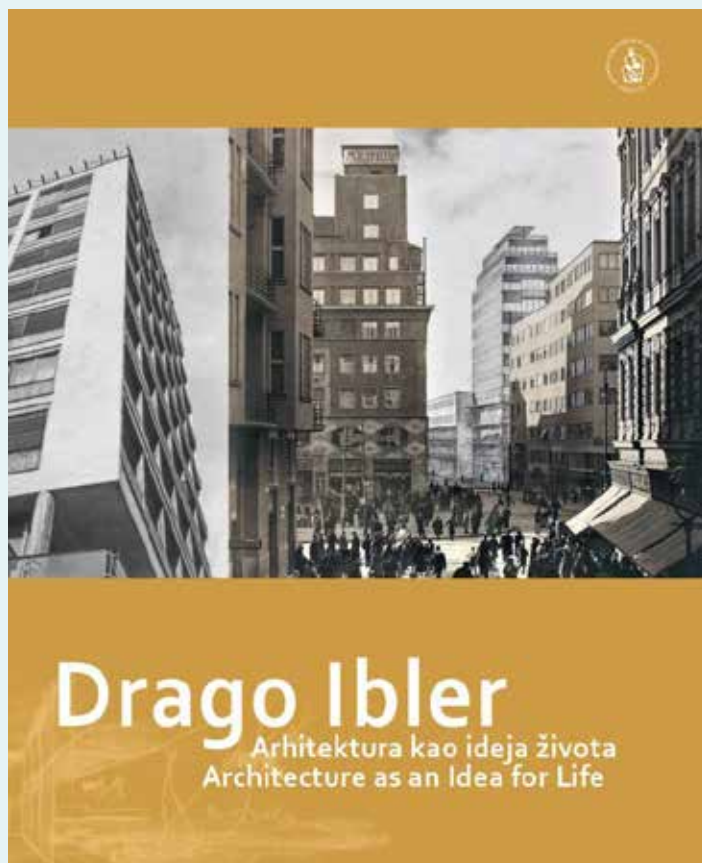

Ena Katarina Haler

U sjećanje na protagonista moderne arhitekture

Drago Ibler (1894. –1964.)
Foto Hrvatski muzej
arhitekture HAZU

Drago Ibler – Arhitektura kao ideja života,
ur. Borka Bobovec, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i
umjetnosti, 2024., 403 str.

ISBN 9789533475868

Povodom obilježavanja punog stoljeća od početka djelovanja arhitekta Drage Iblera, u prosincu 2021. održan je znanstveni skup pod nazivom *Drago Ibler – Arhitektura kao ideja života* u organizaciji Hrvatskog muzeja arhitekture HAZU-a. Izlaganja sudionika objedinjena su u istoimenoj knjizi, koja izlazi u godini obilježavanja 130 godina od rođenja odnosno 60 godina od smrti Drage Iblera (1894. – 1964.), arhitekta koji je na ovim prostorima prvi u punom smislu iskoračio iz naslijeđa historicizma prema funkcionalizmu i internacionalnom stilu. Kao jedan od osnivača grupe Zemlja (1929. – 1935.), bio je i među prvima koji su, barem u teoriji, propitivali ulogu umjetnosti i arhitekture u potenciranju klasnog raslojavanja. Ova knjiga tako donosi pregled Iblerova rada kroz ukupno jedanaest priloga posvećenih različitim aspektima njegova djelovanja. Uz akademike Velimira Neidhardta i Andriju Mutnjakovića te arhitekticu dr. sc. Mariannu Ibler, uvodne riječi sadržavaju i misli akademkinje Željke Čorak čija su istraživanja, objedinjena između ostalog u knjizi *U funkciji znaka: Drago Ibler i hrvatska arhitektura između dva rata* iz 1981., još uvijek okosnica tumačenja Iblerova stvaralaštva.

Akademik Mutnjaković ističe da je „više od pola stoljeća Drago Ibler dominirao hrvatskom arhitektonskom scenom” i donosi isječak iz govora samoga Iblera u kojemu okupljene na Prvom kongresu arhitekata Jugoslavije podsjeća da arhitektura nije skup građevina, već upravo ideja života, referirajući se na njegov prvi natječajni projekt, onaj za Središnji i

okružni ured za osiguranje radnika u Zagrebu iz 1923./1924. U tom je projektu, piše Mutnjaković, Ibler utjelovio radnike same. Posveta pokretačkoj snazi jednog sloja društva dolazi u formi tako čistoj i jednostavnoj da nije mogla isprovocirati ni građansku klasu. Iako neizveden, projekt ostaje ključnim u njegovu daljnjem radu.

Iva Ceraj donosi pogled na Iblerove rane radove, u kojem ih stavlja pod zajednički nazivnik ekspresionističkog izraza te tumači utjecaj dresdenske škole i arhitekta Hansa Poelziga kod kojega je Ibler studirao i s kojim je potom surađivao.

Nije prošlo dugo od objave njegova spomenutog natječajnog rada za Središnji i okružni ured za osiguranje radnika u Zagrebu, a u *Književnoj republici* izlazi esej „Slučaj arhitekta Iblera” – u obranu neprepoznatog mladog arhitekta staje sâm Krleža. Marina Bagarić donosi usporedni pregled profesionalnog i političkog života dvojice aktera tadašnje kulturne scene, čemu slijedi osvrt Nikoline Šimetin Šegvić na njihov položaj u kontekstu umjetničkih i društvenih tendencija toga vremena.

Internacionalnih nazora, ali djelovanjem uglavnom vezan za Zagreb, Drago Ibler imao je ipak dva važna ostvarenja izvan granica današnje Hrvatske. Ako već nije u svojem Zagrebu, realizaciju okružnog ureda za osiguranje radnika doživio je u Mostaru (1930.) i Skopju (1932.). Okolnosti nastanka, kao i arhitektonsku te urbanističku vrijednost ranijega projekta detaljno iznosi Vladimir Filipović s Filozofskog fakulteta u Mostaru.

Uz realizacije i profesionalno arhitektonsko djelovanje, Drago Ibler istaknuo se i svojim pedagoškim djelovanjem, i to kao osnivač Odjela za arhitekturu (1926. – 1943.) pri Umjetničkoj akademiji u Zagrebu, odnosno Odjela za umjetničku arhitekturu (1959./1960.). Iblerov eksperimentalni pristup i položaj unutar europskih praksi arhitektonskih škola toga vremena analizira Jasna Galjer. Više statistički i činjenički nego kritički pregled djelovanja Iblerove Majstorske radionice za arhitekturu donosi Ana-Marija Zubović iz Hrvatskog muzeja arhitekture. Radionicu kao poligon za usavršavanje mladih arhitekata vodio je u razdoblju od 1952. do 1963., inzistirajući na didaktičkom pristupu i nužnosti arhitektonske prakse. Kroz Majstorsku su radionicu prošli, između ostalih, i arhitekt Julije de Luca te sâm akademik Mutnjaković.

Od njegovih se studenata s Umjetničke akademije ističu pak dvojica koji su mogli parirati profesoru. O Iblerovu utjecaju na stvaralaštvo Stjepana Planića pišu Ivana Haničar Buljan i Darja Radović Mahečić. Prilog tako prati Planićev razvojni put od studentskih radova do prve nagrade za Napretkovu zadrugu na uglu Bogovićeve i Gajeve ulice u Zagrebu, na natječaju na kojem je sudjelovao i Ibler.

Aleksandar Kadijević s beogradskoga Filozofskog fakulteta pak donosi prikaz zajedničkoga natječajnog projekta s Dragom Galićem za PRIZAD u Beogradu iz 1937. Suradnja profesora Iblera i njegova, po svemu sudeći, najvjernijeg učenika iste će se godine dogoditi i u slučaju vile Filipčić u Zagrebu, prototipa izvorno zamišljenog za serijsku proizvodnju, kako

piše Darko Kahle, u svrhu rješavanja stambenog pitanja stanovništva tada rubnih zagrebačkih naselja Trešnjevke i Trnja te dokidanja divlje izgradnje na tim područjima. U svojem komparativnom pregledu rada dvojice arhitekata Kahle stavlja naglasak dakako na ostvarenja na području višestambene arhitekture kao ne samo vrhunac osobnog stvaralaštva nego i utjelovljenje arhitekture toga vremena – Iblera se tako doživljava gotovo istoiznačnim s njegovim tzv. Drvenim neboderom u zagrebačkoj Martićevoj ulici.

Podrobnije o samom neboderu – zgradi Autocentra – piše Borka Bobovec iz Hrvatskog muzeja arhitekture, naglašavajući spregu arhitekture i društveno-političkih okolnosti, kao i istodobno internacionalni i u svakom smislu moderni izraz Iblera i njegovih suvremenika, zahvaljujući kojem su ostvarenja na tlu Hrvatske predstavljala osjetan iskorak od onih u ostalim socijalističkim državama. Drveni neboder tu je paradigmatički primjer kako po pitanju konstruktivnih i graditeljskih rješenja tako i u organizaciji stambenog prostora te urbanističkog postava i oblikovanja eksterijera, takvoga da u urbaniziranom gradskom prostoru uspijeva evocirati jezik tradicijske gradnje.

Pred kraj života, a ujedno i karijere, Drago Ibler izrađuje prvi projekt za Vilu Zagorje na zagrebačkom Prekrižju. Dugogodišnji razvoj tog projekta te višestruke izmjene i intervencije u njega opisuje Vanja Brdar Mustapić, potvrđujući tako Richterovu tvrdnju da njegov i Ostrogovićev izvedeni projekt vile utjelovljuje Iblerov koncept prostorne dispozicije i

pojavnosti – a izvjesno je, stoji i na njegovim doslovnim temeljima.

Tekstovima s izlaganja na stručnom skupu priloženi su ulomci Iblerovih razmišljanja koja nadopunjuju ovdje predstavljena područja njegova rada, što ovu publikaciju čini kvalitetnom polazišnom točkom za daljnje proučavanje stvaralaštva protagonista hrvatske moderne arhitekture, ali i njegovih suvremenika. ✕

